

ISSANDA TEMPLISSETOOMISE PÜHA AD 2025

Lk 2:22–33 (Js 52:8–10; 2Kr 3:18–4:6)

22 Ja kui nende puhastuspäevad Moosese Seaduse järgi said täis, viisid nad lapse üles Jeruusalemma, et Teda seada Issanda ette,

23 nõnda nagu on kirjutatud Issanda Seaduses: «Iga poeglast, kes on avanud lapsekoja, hüütagu Issandale pühaks»,

24 ja et tuua Issanda Seaduses öeldu järgi ohvriks «paar turteltuvi või kaks tuvipoega».

25 Ja vaata, Jeruusalemmas oli mees, Siimeon nimi. See mees oli õiglane ja vaga ning ootas Iisraeli lohutust, ja Püha Vaim oli tema peal.

26 Püha Vaim oli talle ennustanud, et ta ei sure enne, kui ta on näinud Issanda Messiat.

27 Ta tuli Vaimu ajal pühakotta. Ja kui vanemad tõid sinna lapse Jeesuse, et toimida Temaga Seaduse sätte järgi,

28 siis ta võttis Tema sülle, ülistas Jumalat ja ütles:

29 «Issand, nüüd Sa lased oma sulasel lahkuda rahus oma ütlust mööda,

30 sest mu silmad on näinud Sinu päästet,

31 mille Sa oled valmistanud kõigi rahvaste silme ees:

32 valgust, mis on ilmutuseks paganaile, ja kirkust Sinu rahvale Iisraelile.»

33 Jeesuse isa ja ema panid seda imeks, mida Tema kohta räägiti.

Ja kui nende puhastamise päevad olid Moosese Seaduse järgi täis saanud, viisid nad Ta üles Jeruusalemma Issandale esitamiseks, nagu on kirjutatud Issanda Seaduses, et iga poeglast, kes avab emakoja, saab kutsutama pühaks Issandale, ning et anda Issanda Seaduses üteldu kohaselt ohvriks turtertuvipaar või kaks tuvipoega. Ja vaata, Jeruusalemmas oli inimene, kelle nimi Siimeon, ja see inimene oli õige ja jumalakartlik, oodates Iisraeli troosti, ja Püha Vaim oli tema peal. Ja talle oli Püha Vaimu all ilmutatud mitte näha surma enne, kui ta on näinud Issanda Kristust. Ja ta tuli Vaimus pühakotta ning vanemad tõid Jeesuslapsukese, et teha Temaga Seaduses kombeks oleva kohaselt, ja ta võttis Ta oma käte embusesse ning õnnistas Jumalat ja ütles: «Nüüd Sa lased oma sulase rahus minna, Valitseja, oma sõna järgi, sest mu silmad on saanud näha Sinu päästet, mille oled seadnud valmis kõigi rahvaste palge ees, valgust ilmutuseks paganaile ja Sinu rahva Iisraeli kirkust!» Ja Joosep ja Tema ema olid imestunud nende asjade üle, mida Tema kohta räägiti.

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on kolmanda evangeeliumi autoriks arst Luukas, kes oli sündinud Antiokia paganlike vanemate lapsena¹. Kuigi vahel on arvatud, et Luukas võis juba varasemalt kuuluda Jeesuse laiemasse õpilasteringi (nn seitsmekümne hulka), on kirikuisad valdavalt veendunud, et temast sai kristlane Pauluse kuulutustöö tulemusena, kelle saatja Luukas tema teisel ja kolmandal misjonireisil oli, jäädes Pauluse juure ka tema vangipõlvpäevil.

Luuka evangeeliumi 21. peatükk toob ära Jeesuse ettekuulutuse Jeruusalemma hävitamise kohta, kuid ei maini selle ettekuulutuse täitumist, seega on tõenäoline, et evangeelium on kirjutatud enne aastat 70. Ning kuna evangeeliumi järg, Apostlite tegude raamat, lõpeb kirjeldusega Pauluse jõudmisest Rooma, kus apostel viibis [vähemalt] kaks aastat enne oma märtrisurma aastal 64, tundub üsna tõenäoline, et evangeelium on valminud hiljemalt 60. aastate esimesel poolel.

Olles ise endine paganausuline, väljendab Luukas oma evangeeliumis kindlat veendumust Jeesuses teostunud lunastuse universaalsusest: see ei ole mõeldud mitte ainult juutidele, vaid kõigile rahvastele: «Nõnda on kirjutatud, et Messias pidi kannatama ja kolmandal päeval üles tõusma surnuist. Ja Tema nimel peab kuulutatama meelearandust pattude andeksandmiseks kõigi rahvaste seas, alates Jeruusalemmast.» (Lk 24:46j)

Luuka evangeelium (nagu ka Apostlite tegude raamat) algab sissejuhatusega, milles raamatu esmase adressaadina märgitakse «üliaulist Teofilost²», samuti kirjeldab Luukas sissejuhatuses nii oma töömeetodit kui eesmärki: «Juba mitmed on võtnud kätte koostada jutustus neist asjust, mis meie seas on aset leidnud, nõnda nagu seda on meile edasi andnud need, kes ise algusest peale on seda oma silmaga näinud ja on saanud sõna sulasteks. Seepärast on mullegi tundunud õige, pärast kõigega algusest peale täpset tutvumist, kirjutada sinu jaoks, üliauline Teofilos, järgemööda kõik üles, et sa võiksid õppida tundma sulle õpetatud asjade usaldusväärset.» (Lk 1:1–4)

Arvatavasti oli Teofilos ristiusust huvitunud pagan, võib-olla ka juba ristimiskandidaadiks vastuvõetu, kes sellisena kehastab õigupoolest kogu inimkonda, kellele Kristuse jüngrid on kutsutud evangeeliumi kuulutama. Seda tasub ka evangeeliumi paremaks mõistmiseks pidevalt meeles pidada, iseäranis kahest aspektist: esiteks juba mainitud universaalsus, mis seisneb selles, et kristlik rõõmusõnum on mõeldud (ja möödapääsmatult vajalik) kõigile rahvastele.

---

¹ Seda, et tegemist oli sünni poolest paganaga, võib järeldata apostel Pauluse sõnadest Kirjas koloslastele, kus apostel nimetab ainsaiks ümberlõigatute hulgast tema juurde jäänud kaastöölisteks Aristarhost ja Markust, andes seejärel edasi tervitused ka «armsalt arstilt Luukaselt» (vt Kl 4:10–14).

² Nimi Θεόφιλος tähendab «Jumala sõber».

Ning teiseks: kuna autori eesmärgiks ei ole mitte rahuldada lugejate uudishimu, vaid neid usuliselt veenda, on ta ajaloolisele tõepärasusele piinliku täpsusega truuks jääda püüdes (vt nt Lk 3:1j.) oma teose üles ehitanud viisil, mis toob esile kristluse olulisimad õpetuslikud ja usutunnistuslikud tõed. Parimal viisil väljendavad seda taotlust ehk Emmause jüngrite loos öeldud sõnad: «Ja hakates peale Moosesest ja Prohvetitest, seletas Jeesus neile ära kõigist kirjadest selle, mis Tema kohta käib.» (Lk 23:27)

Keelelisi märkuseid

Moosese – Μωϋσέως – nimi Μωϋσῆς või Μωσῆς – heebrea keeles מֹשֶׁה – tuleneb Pühakirja traditsiooni järgi verbist מָשַׁח – «[välja] tõmbama».³

Seaduse – τὸν νόμον – sõna νόμος tähendab «seadus», «korraldus», «asjakorraldus» ja tähistab siin eeskätt Moosese Seadust.⁴

Lapse – originaalis kasutatakse siin asesõna αὐτός – «tema».

Jerusalem – εἰς Ἱεροσόλυμα – nime Ἱεροσόλυμα – יְרוּשָׁלַיִם või יְרוּשָׁלַיִם – tõlgitakse kristlikus traditsioonis sageli kui «rahu linn».⁵

Issanda – τῷ κυρίῳ – κύριος on Uues Testamendis enamasti Jumalale (ja Kristusele) reserveeritud tiitel, algses tähenduses «peremees», «omanik», «isand», «valitseja».

Poeglast – ἄρσεν – sõna ἄρσεν tähendab sõnasõnalt: «isane», «meessoost», «meesolend».

Lapsekoja – μήτραν – sõna μήτρα tuleneb sõnast μήτηρ – «ema» – ning tähendab «emakoda», «[ema-] üsk», «emakas».

Pühaks – ἅγιον – sõna ἅγιος tähendab «püha», «auväärne», «aukartustäratav» ning tähistab ka jumalateenistuslikuks otstarbeks eristatut (nii inimesi, esemeid kui kohti).

Ohvriks – θυσίαν – sõna θυσία – «ohver» – tuleneb verbistθύω – «tapma», «ohverdama».

Mees – sõna ἄνθρωπος tähendab [soost sõltumatult] «inimene», «inimolend».

Siimeon – nimi Συμεών tuleneb heebrea nimest שִׁמְעוֹן – «ta on kuulnud».

Õiglane – sõna δίκαιος tähendab «õige», «seadusekuulekas», «vooruslik», «kombekas».

³ «Ta pani temale nimeks Mooses ja ütles: «Sest ma olen ta veest välja tõmmanud!» (2Ms 2:10)

⁴ Vanemates eestikeelsetes tõlgetes enamasti «käsuõpetus».

⁵ Paljud keeleteadlased seavad selle tähenduse küll kahtluse alla, pakkudes välja pigem seose iidse ugariti jumaluse Šalimiga.

Vaga – sõna εὐλαβής koosneb määsõnast εὖ – «hea» – ja verbist λαμβάνω – «võtma», ka «[järel] katsuma», «[välja] valima» – ning tähistab usulises kontekstis jumalakartust, pühendumust ja aukartlikku vagadust.⁶

Israeli – τοῦ Ἰσραήλ – nimi Ἰσραήλ – יִשְׂרָאֵל – tähendab «Jumal võitleb», «Jumal saab võitu», «Jumal võtab võimust».

Lohutust – παράκλησιν – sõna παράκλησις tuleneb verbist παρακαλέω – «manitsema», «noomima», «julgestama», «lohutama», «trööstimata», ka «tungivalt paluma», «anuma» – ning tähendab siin «lohutust», «troost».⁷

Vaim – sõna πνεῦμα tuleneb verbist πνέω – «hingama», «puhuma» – ja tähistab sarnaselt heebrea sõnale רִיחַ nii vaimu, tuult kui ka hingeõhku.

Oli...ennustanud – ἦν...κεχρηματισμένον – sõna χρηματίζω tähendab siin «teada andma», «ilmutama» (ka oraakli mõttes).

Et ta ei sure – μὴ ἰδεῖν θάνατον – sõnasõnalt: «mitte näha surma».

Messiat – τὸν Χριστὸν – sõnasõnalt «Kristust». Sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea מָשִׁיחַ – «Messias», «Võitu».

Pühakotta – εἰς τὸ ἱερόν – sõna ἱερόν tähendab «pühapaik», «pühamu», «tempel».

Lapse – τὸ παιδίον – sõna παιδίον on sõna παῖς – «laps» – deminutiiv: «lapsuke».

Jeesuse – Ἰησοῦν – nimi Ἰησοῦς tuleneb heebrea nimest יְהוֹשֻׁעַ ja tähendab «JHWH on pääste», «JHWH päästab».

Toimida – τοῦ ποιῆσαι – sõna ποιέω tähendab «tegema», «teostama», ka «looma».⁸

Sätte – τὸ εἰθισμένον – sõna ἐθίζω tuleneb sõnast ἔθος – «komme», «tava», «ettenähtud [asi]», «harjumuspärane [asi]» – ning tähistab kombekohaselt, tavakohaselt toimimist.

Võttis – ἐδέξατο – sõna δέχομαι tähendab «kätte võtma», «üles tõstma», «vastu võtma», «omaks võtma».

Sülle – εἰς τὰς ἀγκάλας – sõna ἀγκάλη tähistab embuseks kumerdatud käsivart.

⁶ 1739. aasta Piiblis: «jummalakartlik»; 1968. aasta piiblitõlkes: «jumalakartlik».

⁷ 1739. aasta Piiblis: «rõmo».

⁸ Muuhulgas on siit pärit ka sõna ποίημα – «teos», «poeem» –, nt Ef 2:10: «Sest meie oleme Tema teos...», mida võiks tõlkida ka: «Meie oleme Tema loome...» või: «Meie oleme Tema poeem...»

Ülistas – εὐλόγησεν – sõna εὐλογέω tähendab «head soovima», «õnnistama», «õnnistust paluma», ka «[õnnelikuks] kiitma», «ülistama».⁹

Issand – δέσποτα – sõna δεσπότης pärineb sarnaselt sõnale δοῦλος – «ori» – verbist δέω – «siduma», «kinnitama», «[kellegagi] seotud olema», «[kellelegi] kuuluma» – ning tähendab «isand», «valitseja», «peremees».¹⁰

Lased...lahkuda – ἀπολύεις – sõna ἀπολύω tähendab «vabaks laskma», «minna laskma», «ära saatma», ka «[abielu] lahutama».

Ütlust – τὸ ῥῆμα – sõna ῥῆμα tuleneb verbist ῥέω – «kõnelema», «väljendama», aga ka «voolama» ja «välja valama» – ja tähistab eeskätt väljendatud, räägitud sõna.

Päästet – τὸ σωτήριον – sõna σωτήριος – «päästev» – tuleneb verbist σώζω – «päästma», «tervendama», «vabastama».¹¹

Oled valmistanud – ἡτοιμάσας – sõna ἐτοιμάζω tähendab «valmis seadma», «valmis panema», «[ette] valmistama».¹²

Rahvaste – τῶν λαῶν – sõna λαός tähistab nii kogu rahvast kui kuskil koos olevat rahvahulka või mingi paiga (linna, maakoha) rahvast.

Silme – sõna πρόσωπον tähendab «nägu», «pale».

Ilmutuseks – εἰς ἀποκάλυψιν – sõna ἀποκάλυψις – «ilmutus», «ilmumine», «avalikuks saamine» – tuleneb verbist sõna ἀποκαλύπτω – «ilmutama», «avaldama», «teatavaks tegema» –, mis tähendab sõnasõnalt – nagu ka ladina *revelo* – «katet eemaldama».

Paganaile – ἐθνῶν – sõna ἔθνος tuleneb tõenäoliselt sõnast ἔθω – «tava», «komme»¹³ – ja võib tähistada nii rahvahulka kui ka rahvast, rahvust, suguharu, samuti paganaid, paganarahvaid.

Kirkust – δόξαν – sõna δόξα tuleneb verbist δοκέω – «arvama», «mõtlemine», «[kellestki midagi] pidama» – ja tähendab eeskätt «arvamus», «hinnang», tähistades sellest tulenevalt ka kellegi väarikust¹⁴, auväarsust, hiilgust, sära, majesteetlikkust, aulisust.

⁹ 1739. aasta Piiblis: «kitis»; 1968. aasta piiblitõlkes: «kiitis»; 1989. aasta Uues Testamendis: «õnnistas».

¹⁰ Siit on pärit ka ülimalt negatiivse tähendusega võõrsõna «despoot».

¹¹ 1739. aasta Piiblis: «õnistust».

¹² Seda sõna kasutatakse ka valitsejate eel välja saadetud teevalmistajate tegevuse tähistamiseks, nt: «Valmistage Issandale tee, tehke tasaseks tema teerajad!» (Mt 3:3)

¹³ Siit on pärit ka sõna ἦθος – «eetos».

¹⁴ Sarnaselt heebrea sõnale תְּבִיבָה – «au», «auhiilgus» – ehk ka kaalukust.

Jeesuse – originaalis puudub siin Jeesuse nimi.

[**Tema**] isa ja ema – ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ – paljudes käsikirjades on selle asemel: Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ – «Joosep ja Tema ema».¹⁵

Panid seda imeks – ἦν...θαυμάζοντες – sõna θαυμάζω tähendab «imestama», «imeks panema», ka «imetlema».

Sisuline analüüs¹⁶

Luuka evangeeliumi teine peatükk algab Jeesuse sünnilooga, millele järgneb lühike märkus Jeesuse ümberlõikamisest kaheksandal päeval pärast sündimist ja Talle nime panemisest (Lk 2:21). Usutavasti ei nimeta Luukas Jeesuse ümberlõikamist mitte pelga kronoloogilise faktina, vaid põhjaneva märgina sellest, milleks Jeesus oli tulnud, apostel Pauluse sõnu kasutades: «Kui aeg sai täis, läkitas Jumal oma Poja, kes sündis naisest, sündis Seaduse alla, lahti ostma seadusealuseid, et me saaksime pojaseisuse.» (Gl 4:4j)

Ümberlõikamine on Jumala ja Tema rahva vahel sõlmitud igavese lepingu märk¹⁷ – Jeesus seda ei vajanud, kuna Tema ise on Jumala ja kogu inimkonna vahelise lepingu kehasus.¹⁸ Jeesuse ümberlõikamine on kinnitus Tema valmisolekust võtta enda peale kogu inimkonna patt ning anda ennast tema eest kuni lõpuni, kusjuures see sünnib samamoodi nagu hiljem Kolgatal: Tema vere valamise, sest «ilma vere valamise ei ole andeksandmist» (Hb 9:22). Apostel Paulus tunnistab Jeesusest kui inimeseks saanud Jumalast, kes «alandas iseennast, saades kuulekaks surmani, pealegi ristisurmani» (Fl 2:8) – ka Jeesuse ümberlõikamine oli märk sellest kuulekusest, mille Jumal oma õigluses ja armastuses on seadnud vastumürgiks inimese sõnakuulmatusele: «Temas te olete ka ümber lõigatud kätega tehtamatu ümberlõikamisega, lihaliku ihu äraheitmisega, Kristuse ümberlõikamisega, kui teid koos Temaga ristimises maha maeti ja ka koos Temaga üles äratati.» (Kl 2:11j)

¹⁵ 1739. aasta Piiblis: «Josep ja temma (Kristusse) emma».

¹⁶ Siin on osaliselt kasutatud Jõuluaja esimese pühapäeva tekstikäsitlust (Lk 2:33–40).

¹⁷ «See on minu leping minu ja teie ning sinu soo vahel pärast sind, mida te peate pidama: kõik meesterahvad tuleb teil ümber lõigata! Te peate oma eesnaha liha ümber lõikama ja see olgu minu ja teie vahelise lepingu märgiks. Kaheksapäevastena tuleb teil ümber lõigata kõik teie meesterahvad põlvkondade viisi, olgu peres sündinud, olgu raha eest ostetud ükskõik missuguselt võõralt, kes sinu soost ei ole, kindlasti tuleb ümber lõigata niihästi su peres sündinu kui su raha eest ostetu. Minu leping peab teie ihu küljes olema igavese lepinguna!» (1Ms 17:10–13)

¹⁸ «Nüüd aga Kristuses Jeesuses olete teie, kes te varem olite Jumalast võõrdunud, saanud lähedaseks Kristuse vere läbi. Sest Tema on meie rahu, kes on mõlemad liitnud üheks ja lõhkunud maha vaheseina – see tähendab vaenu – oma ihu kaudu, kui Ta muutis kehtetuks käskude Seaduse, et luua eneses need kaks üheksainsaks uueks inimeseks, tehes rahu, ning et lepitada Jumalaga mõlemad ühesainsas ihus risti kaudu, surmates risti peal vaenu.» (Ef 2:13–16)

Nagu ümberlõikamist, nii ei vajanud Jeesus Jumala Pojana ega Maarja Tema emana ka seda, millega Luukas jätkab – templis teostatud puhastusrituaali ja esmasündinu lunastusohvrit. Seegi sündis ühelt poolt tunnistusena sellest, et Jeesus pidi «kõiges saama vendade sarnaseks, et Temast saaks halastav ja ustav ülempreester Jumala ees rahva pattude lepitamiseks» (Hb 2:17), ning teiselt poolt kinnitusena, et Temas teostub tõeliselt kõik see, mida Vana Testamendi sündmused on ette kuulutanud.

See, et Jeesus pea vahetult pärast sündimist templisse tuuakse, ei tunnista mitte ainult sellest, et Tema ema ja kasuisa olid nagu Temagi kuulekad Seadusele, vaid veelgi enam sellest, kes Jeesus on: kuna «Temas elab kogu jumalik täius ihulikult» (Kl 2:9), siis on Ta tõeline Jumala ligiolu paik, tõeline Issanda pühamu. Jumala Sõnana, kes sai lihaks ja elas meie keskel ning kelles sai nähtavaks Isast ainusündinu kirkus (Jh 1:14), on Jeesus uus ja parem tempel, mille hiilgus on võrratult suurem kõigi varasemate templite omast (vrd Hg 2:9).

Veelgi enam: Jeesus on nii tempel kui templi Issand, kelle ligiolu sai kogetavaks juba emaüas olles¹⁹, nii nagu see nüüd sai kogetavaks, käega katsutavaks ja silmaga nähtavaks Jeruusalemma templis, mille Jeesuse kohalolu teeb tõeliselt pühaks kojaks sarnaselt sellega, kuidas Jumala ligiolu täitis kogudusetelki Iisraeli rahva kõrberännaku ajal ning Tema auhiilgus täitis Saalomoni templi siis, kui preestrid olid sinna toonud seaduselaeka (1Kn 8).

Enne esimese templi hävitamist pidi prohvet Hesekiel nägema, kuidas Issanda auhiilgus Jeruusalemma templist lahkus (Hs 10) – nüüd aga tuleb see tagasi kõike varasemat mõõtmatult ületavas kirkuses, just nii, nagu Jumal oli töötanud prohvet Malaki kaudu: «Ja äkitselt tuleb oma templi juurde Issand, keda te otsite, ja lepingu ingel, keda te igatsete. Vaata, Ta tuleb, ütleb vägede Issand.» (Ml 3:1)

Kõike seda silmas pidades on ehk kummaline, et evangelist Luukas alustab Jeesuse templissetoomise kirjeldust sõnadega «kui nende puhastuspäevad...said täis» (Lk 2:22) – otsekui oleks Jeesuse sündimises midagi ebapuhast. Võib-olla kasutab Luukas siin nimede asemel teadlikult asesõna ἀτῶν – «nende» –, et tekitada seeläbi teatavat kahemõttelisust – sest puhastamist ei vajanud tegelikult mitte Jeesus ega isegi Tema ema, vaid hoopis tempel ise ja need, kes seal ohvriteenistust toimetasid. Jeesus on Issand, Jumala «kirkuse kiirgus», kes «on pärast seda, kui Ta oli täide viinud pattudest puhastamise, istunud Ausuuruse paremale käele kõrgeimas taevas» (Hb 1:3). Temas, kelle Jumal läkitas «patuse loomuse sarnasuses ja patu pärast», on meiegi jaoks täidetud kõik «Seaduse nõuded» (Rm 8:3j).

Moosese Seaduse järgi ei olnud poeglapse sünnitanud naine puhas ühtekokku nelikümmend päeva – alles nende möödumisel oli tal luba minna pühakotta ning ta

---

¹⁹ «Miks saab mulle osaks, et mu Issanda ema tuleb minu juurde? Sest vaata, kui su tervituse hääl mu kõrvu kostis, hüppas lapsuke mu ihus rõõmu pärast.» (Lk 1:44j)

pidi viima põletusohvriks aastase lambatalle ja ühe tuvi või turteltuvi, mille preester ohverdas tema eest lepituseks (3Ms 12). Juhul, kui polnud jõudu tuua lammast, võis sellegi asendada tuvi või turteltuviga – Luuka jutustus näitab, et Jeesuse perekond ei kuulunud jõukate hulka, kuna ta sedastab, et nad tõid Jeesust Jeruusalemma templisse viies ohvriks Seaduses sätestatu järgi «paar turteltuvi või kaks tuvipoega» (Lk 2:24).

Lisaks ema rituaalsele puhastamisele oli Jeesuse templissetoomisel teinegi põhjus: kõik Iisraeli laste esmasündinud tuli pühitseda Jumalale, neid vastava ohvriga lunastades (2Ms 12:13). Sellega meenutati Iisraeli rahva pääsemist Egiptuse orjapõlvest: Jumal lõi kõiki Egiptuse esmasündinuid, säästes ainult neid, kelle kojad olid tähistatud nende eest surnud paasatalle verrega. Jeesus kui tõeline Paasatall, kes on valanud oma vere kogu inimkonna lunastamiseks ning kes pole mitte ainult Maarja, vaid Jumala enda esmasündinu, ei vajanud lunastamist – nii ei toimunud Tema templissetoomine mitte Tema, vaid meie pärast.

Täpselt nii mõistis seda Püha Vaimu ajal pühakotta tulnud vaga Siimeon, kes võttis Jeesuse oma käte vahele ning hüüdis Jumalat ülistades: «Issand, nüüd Sa lased oma sulasel lahkuda rahus oma ütlust mööda, sest mu silmad on näinud Sinu päästet!» (Lk 2:29j) Siimeon tundis Jeesuses ära tõotatud Messia ja Päästja, keda oli aastasadu oodatud ning kes on tulnud valgustama ja lunastama mitte üksnes Iisraeli, vaid ka paganaid, kõiki rahvaid, kogu inimkonda. Siimeoni jaoks tähendas see võimalust oma elupäevad rahus lõpule viia, ootusajale joon alla tõmmata – võime öelda, et Siimeon kehastab siin kogu senist maailma, mille igatsuste täitumise aeg oli kätte jõudnud.²⁰

Evangelist rõhutab, et Siimeon ei olnud tulnud pühakotta mitte omaenda kavatsust mööda, vaid ta tuli sinna Vaimus, Jumala Püha Vaimu ajal või lausa sundimisel, ning ka teadmine, et ta ei näe surma enne, kui on saanud näha Issanda Võitut, ei olnud mitte tema ettekujutuse ega isegi Pühade Kirjade uurimise vili, vaid seda oli talle ilmutanud Püha Vaim oma väe läbi.

On huvitav, et kuigi evangeeliumis seda ei öelda, on kiriku pärimus alati näinud Siimeoni vana mehena, lausa raugana, kes pikisilmi ootab, et võiks siit hädaorust lahkuda ja Issanda rahusse minna, ning kes sellega kujutab tervet inimkonda või veelgi enam, kogu kaduvuse alla heidetud loodut, keda Kristus on tulnud lunastama. Nii ütleb näiteks püha Augustinus: «Vanarauk tundis ära Lapse ja sai Pojas ise poisikeseks. Tema, kes oli saanud täismeheks vagaduses, sai ea poolest jälle nooreks. Vanarauk kannab Kristus-last, Kristus aga valitseb tema vanaduse üle. Kristus on sündinud ja vanarauga igatsus selles raugastunud maailmas on täitunud. Tema, kes leidis maailma eest raugastununa, tuli vana inimese juurde.» (*Sermo 13 de Tempore*)

---

²⁰ Tõsi, nagu näitab apostel Paulus, võtab lõplik täitumine veel aega: «Sest loodu ootab pikisilmi Jumala laste ilmsikssaamist. Loodu on ju allutatud kaduvusele – mitte vabatahtlikult, vaid allutaja poolt –, kuid ometi lootusega, et ka loodu ise vabastatakse kord kaduvuse orjusest Jumala laste kirkuse vabadusse.» (Rm 8:19–21)

See vana, patune maailm ei ole küll paraku Siimeoni vääriline: kui teda nimetatakse õigeks ja vagaks, siis kindlasti ei saa seda öelda kogu inimkonna kohta. Seda suurem on aga lohutuse ootus ja lootus, mis ei kannu mitte ainult vaga Siimeoni, vaid on saatnud tervet langenud inimkonda algusest peale – olgu inimesed sellest teadlikud või mitte. Evangelist nimetab seda Iisraeli troostiks või lohutuseks – siin tuleb esile valitud rahva roll inimkonna lunastusloos: nende «päralt on lapseõigus ja kirkus ja lepingud ja seadustik ja jumalateenistus ja töötused», nende «päralt on esiisad», nende «seast [on] Kristus...ihu poolest» (Rm 9:4j).

Küllap pole seegi juhuslik, et Luukas ütleb tolle vaga mehe kohta «ἄνθρωπος...ὃ ὄνομα Συμεών» – «inimene, kelle nimi Siimeon». Just «inimene», mitte «mees» – kuigi sõna ἄνθρωπος on grammatiliselt meessoost, tähistab see ühtviisi nii mehi kui naisi, seega võime Siimeonis rahumeeli näha kõigi inimeste koondkuju. Sama kõnekas on tema nimi, mis tähendab «ta on kuulnud» – võime siin mõelda Jaakobi pojale Siimeonile, kelle sünniloos on öeldud: «[Lea] jäi taas lapseotele ja tõi poja ilmale ning ütles: «Issand on kuulnud, et mind hüljati. Seepärast on Ta mulle ka selle andnud.» Ja ta pani temale nimeks Siimeon.» (1Ms 29:33)

Siimeon võttis Jeesuse sülle või oma käte vahele (vt vastavat keelelist märkust), emmates nõnda taas kogu inimkonda esindades Jumalat ennast, kes oli inimeseks saades võtnud omaks meie inimloomuse. Veidi kitsamalt võime öelda, et Siimeon esindab siin neid, kes usuvad Kristusesse ja võtavad Ta vastu ning kellele Ta on andnud «meelevalla saada Jumala lasteks» (Jh 1:12) – püha Augustinuse sõnu kasutades «Pojaga kohtudes taas poisikeseks saades». Pole ime, et Siimeon, hoides oma kätel Jeesuslapsukest, kelles ta tundis ära kauaoodatud Messia, päästis seepeale valla õnnistuse- ja kiituslaulu (mis on leidnud koha ka kiriku igapäevases liturgilises palves).

Oma kiituslaulus on vaga Siimeon rõhutatult alandlik: ta ei kõneta Jumalat mitte Issandana, nagu enamasti tõlgitakse, vaid sõnaga δέσποτα – «Valitseja», «Isand». Seega mõistab Siimeon ennast Jumala sulasena, lausa orjana (vt keelelist märkust sõna δέσποτα kohta), täielikult Temast sõltuvana. Küllap ta andis endale sellest sõltuvusest selgelt aru juba seetõttu, et ta teadis, et see, kui pikalt ta peab siin maailmas viibima, sõltub täielikult sellest, millal Issand arvab heaks lasta tal oma Võitut näha.

Miks ootas Siimeon pikisilmi surma? Vastus on ilmselt iseloomustuses, mille Luukas tema kohta annab: ta oli vaga ja õiglane, ja pole põrmugi haruldane, et taolised inimesed, tundes piinavat valu maailmas valitseva kurjuse ja ülekohtu pärast ning nähes ette inimkonda paratamatult ees ootavat hävingut, eelistavad pigem surma ja Issanda juurde minemist kui elu siin pisarate orus.²¹ Nüüd viimaks oli see hetk Siimeoni jaoks kätte jõudnud: ta teadis, et Jumal, tema Valitseja, laseb tal rahus minna, sest see, mida talle oli ette kuulutatud, on täide läinud.

---

²¹ «Ma himustan siit lahkuda ja olla Kristusega, sest see on väga palju parem.» (Fl 1:23)

Sellega ütleb Siimeon taas midagi kogu inimkonna kohta: sõna ἀπολύω tähendab mitte ainult «minna laskma», vaid ka «vabaks laskma», «lahti päästma», ning just seda tuli Jeesus pakkuma kõigile inimestele. Jeesus tuli meid vabastama patu, kaduvuse, kurja ja surma orjusest – nii paradoksaalne kui see ka ei tundu, tähendab võimalus viimaks ometi surra, mille eest Siimeon Jumalat tänab ja kiidab, justnimelt surma ja kaduvuse ikkest vabanemist.²²

Ülimalt oluline on ka Siimeoni kasutatud sõnake «nüüd» – see tähendab siinkohal «just praegu, selsamal silmapilgul»: just selsamal hetkel näevad Siimeoni silmad päästet, mille Jumal on seadnud valmis kõigi rahvast palge ees. Selle pääste kehastuseks ja teostajaks on seesama väike lapsuke, kelle Siimeon oma kätele tõstab. Kui üldse keegi, siis kindlasti väga Siimeon on üks neist, kes võib täie veendumusega hüüda: «Mis algusest peale on olnud, mida me oleme kuulnud, mida me oleme oma silmaga näinud, mida me oleme vaadelnud ja mida meie käed on katsunud!» (1Jh 1:1) Seesama neljakümne päeva vanune lapsuke on nii tempel kui templi Issand, nii seaduselaegas kui altar, nii ohver kui igavene Ülempreester, kes on iseennast ohvriks tuues kõrvaldanud patu (Hb 9:26) ning «istunud Ausuuruse trooni paremale poole taevas» (Hb 8:1).

Jeesus Kristus, Issanda Võitu, on paganate valgus ja Iisraeli kirkus. Mõlemad, nii valgus kui kirkus, tähistavad Jumala ligiolu ning sellest lähtuvat elu ja õnnistust. Pimedus on surm ja valgus on elu; Kristuses on Jumal meid «pimedusest oma imelisse valgusse» kutsunud (1Pt 2:9), Ta on meid pimeduse meelevallast välja kiskunud ja «asetanud oma armsa Poja kuningriiki, kelles meil on lunastus, pattude andeksandmine» (Kl 1:13j). Kui Siimeon teeb oma kiituslaulus vahet Iisraelil ja paganatel, siis mitte selleks, et neid teineteisest eraldada, vaid vastupidi, et näidata, et Jeesuses Kristuses ilmunud päästev arm on mõeldud kõigile inimestele (vrd Tt 2:11), et halastada ka nende peale, kelle peale enne ei olnud halastatud, ning et ka need, kes «muiste polnud rahvas», saaksid Jumala rahvaks, valitud sooks ja kuninglikuks preesterkonnaks, kes kuulutab Issanda kiidetavust (1Pt 2:9j).

Jeesuse templissetoomine oli väliselt mõeldud Moosese Seaduses ette nähtud rituaalse puhastamise teostamiseks ning lepitus- ja lunastusohvrite toomiseks, aga selle sisuline tähendus oli mõõtnatult suurem: Issand tuli oma templisse kinnitusega, et aeg on täis, iidset töötused on täitunud, päästepäev on kätte jõudnud. Jumala auhiilgus on taas Tema rahva peal ning paganategi silmelt võetakse kate, et nad näeksid elu valgust. Vaga ja vana Siimeon kohtub oma Issandaga, oma Valitsejaga, et Teda oma kätele võttes võtta vastu lunastus, mille väes päästetakse valla kõik ahelad, mis seovad meid kaduvuse, patu ja kurja külge, ning saada taas nooreks, lausa äsjasündinud lapse taoliseks (vrd 1Pt 2:2) – Siimeon ei ole siin mitte üks, vaid esindab kõiki rahvaid, kogu inimkonda.

---

²² «Selles maises me ägame, igatsedes rõivastuda taevasesse eluasemesse. Meie, kes oleme selles telgis, ägame ju koorma all, sest me ei taha lahti rõivastuda, vaid olla taevaselt rõivastatud, et elu neelaks ära sureliku.» (2Kr 5:2.4)

Pole midagi imestada, et Joosep ja Maarja tundsid kõike seda kuuldes ja nähes hämmastust. Imetus, mis neid täitis, ei olnud põhjustatud mitte sellest, et nad poleks teadnud, kes Jeesus on – nii Maarja kui Joosep olid saanud selge ilmutuse, et Jeesus on Jumala Poeg, kes tuleb, et päästa oma rahvas nende pattudest –, küll aga on täiesti enesestmõistetav, et neil polnud konkreetset ettekujutust sellest, kuidas Jeesus oma missiooni teoks teeb, ning seetõttu ei pruukinud nad päriselt mõista sedagi, mida tähendavad vana Siimeoni sõnad.

Joosep ja Maarja täitsid «kõik, mis tuli teha Issanda Seaduse järgi» (Lk 2:39), aga sel hetkel nad ilmselt veel ei teadnud, et see jumalik Laps, kelle nad olid templisse toonud, tuli Jumala Seadust täitma mõõtnatult suuremas tähenduses – et Ta tuli, et heita ennast vabatahtlikult Seaduse alla ja osta lahti need, kes olid patu orjadena Seaduse poolt neetud²³, ning tuua valge ette mitte ainult «paljude südamete mõtted» (Lk 2:35), vaid Jumala päästev arm ja kirkus, elu ja kadumatus.²⁴

Jutluseks

Issanda templissetoomise püha ehk vanema nimega Maarja puhastamise püha, rahvapäraselt küünlamaanipäeva või lihtsalt küünlapäeva taustaks on Vanas Testamendis lapse sündimise puhul ettenähtud puhastus- ja ohvririitused. Moosese Seaduses on sätestatud: «Kui naine on jäänud lapseootele ja sünnitab poeglapse, siis ta ei ole puhas seitse päeva; ta ei ole puhas, nagu oma kuuvere päevil. Kaheksandal päeval lõigatagu ümber poeglapse eesnaha liha! Ema jäägu koju kolmekümne kolmeks päevaks puhastusvere pärast; ta ei tohi puudutada ühtegi püha asja ega tohi tulla pühamusse, kuni ta puhastuspäevad on täitunud.» (3Ms 12:2-4)

Siin ei kõnelda mitte moraalsest, vaid rituaalsest puhtusest (või ebapuhtusest), s.t sellest, kuivõrd inimene on ligipääsetav jumalikule ja pühale ning kuivõrd ta kannab endas talle Jumala poolt kingitud elujõudu. Verekaotus – nii kuuveri kui sünnitusel kaotatud veri – toovad vanatestamentliku mõtteviisi kohaselt endaga kaasa rituaalse ebapuhtuse, kuna kõige liha hing – s.t elu, elujõud – on nende veres (1Ms 9:4). Kui naine kaotab kas menstruatsiooni või sünnituse käigus verd, siis sellega kaotab ta justkui osa oma elujõust. Ja kui ükskõik milline inimene kaotab väga palju verd, siis kaotab ta viimaks ka elu.

---

²³ «Kõik need, kes rajavad end Seaduse tegudele, on needuse all, sest on kirjutatud: «Neetud on igaüks, kes ei püsi kõiges, mis on kirjutatud Seaduse raamatusse, et ta seda täidaks.» Ent Kristus on meid Seaduse needusest lahti ostnud, kui Ta sai needuse meie eest – sest on kirjutatud: «Neetud on igaüks, kes puu küljes ripub.»» (Gl 3:10.13)

²⁴ «[Issand] on meid päästnud ja kutsunud püha kutsega, mitte meie tegude järgi, vaid omaenese kavatsuse ja armu järgi, mis meile on antud Kristuses Jeesuses enne igavesi aegu, nüüd on aga saanud avalikuks meie Päästja Kristuse Jeesuse ilmumise läbi, kes on kõrvaldanud surma ning on evangeeliumi kaudu toonud valge ette elu ja kadumatus.» (2Tm 1:9j)

Teine Vana Testamendi seadusesäte, millega küünlapäev on seotud, puudutab esmasündinuid, kes Egiptuse esmasündinute surmamist meenutades tuli vastava ohvriga lunastada (vrd 2Ms 13 jm).

Jeesuse templissetoomisel sai nende väliste seadusenõuete täitmisest märgiline toiming, mis tähistas Tema missiooni nii oma rahva kui kogu inimkonna puhastaja, päästja ja lunastajana. Jeesus tuleb ilmale puhtast neitsist, Ta on Jumala enda esmasündinu, kelle Isa kingib kogu maailma elu eest. Ta tuleb ja toob uue elu, valguse ja igavese rõõmu raugastunud ja hukkumisele määratud inimkonnale, kellel Jumal siiski ei lase hukkuda ilma, et ta oleks näinud Messiat. Ta tuleb selleks, et anda ennast meie eest kuni lõpuni, tühjendada oma hing kuni surmani (Js 53:12), et meie võiksime saada Jumala ees puhtaks, näha ja kogeda Tema päästvat väge ja eluandvat armu ning olla avatud ja vastuvõtlikud pühadusele, jumalikule elujõule ja igavesele elule Tema ligiolus. Jumal ilmutab Jeesuses Kristuses oma auhiilgust ja ilu, oma headuse ja helduse täiust ja küllust, halastades ja olles armuline, kellele tahab – me teame, et Ta «tahab, et kõik inimesed pääseksid ja tuleksid tõe tundmisele» (1Tm 2:4).

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on Issanda templissetoomise püha Evangeelium igal lugemisaastal üks ja sama, ülejäänud pühakirjalugemised aga vahelduvad. Esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Js 52:8–10) on prohvet Jesaja rõõmukuulutus Jumala rahvast ees ootavast lunastusest, millega kaasneb see, et «nad näevad silmast silma Issanda kojutulekut Siionisse». Seepärast kutsub prohvet oma rahvast rõõmustama ja hõiskama, kuna «Issand trööstib oma rahvast, lunastab Jeruusalemma...ja kõik maailma ääred saavad näha meie Jumala päästet».

Esimese lugemisaasta Epistliks (2Kr 3:18–4:6) on apostel Pauluse lootusrikas kinnitus, et kord muudetakse meid kõiki, «kes me katmata palgega vaatleme Issanda kirkust peegeldumas», «samasuguseks kujuks kirkusest kirkusesse». Paulus on veendunud, et kuigi evangeelium on nende eest, kes hukkuvad, kinni kaetud, on see ometi «hakanud särama meie südames».

Kõigi kolme pühakirjalugemise ühtseks sõnumiks on tunnistus sellest, et Issand on tulnud ja oma rahva lunastanud – Kristuses on saanud avalikuks Jumala päästev arm ning ilmunud igavese elu valgus. Vaga Siimeon, kes neljakümne päeva vanuse Jeesuse Jeruusalemma templis oma kätele tõstis ja Jumalale kiitust laulis, kehastab kogu inimkonda, keda Kristus on tulnud patust, surmast ja kurjast päästma ning täielikult uueks tegema.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Kui Jeesus oli saanud nelikümmend päeva vanaks, siis toodi Ta templisse, et viia läbi kaks Moosese Seaduses ette nähtud talitust: esiteks tuua lepitusohver Tema ema rituaalseks puhastamiseks, kuna poeglapse sünnitanud naist ei peetud Seaduse

kohaselt nelikümmend päeva rituaalselt puhtaks, ning teiseks selleks, et tuua tänu- ja lunastusohver Jeesuse kui esmasündinu eest, kes vastavalt Seadusele kuulus Issandale – meenutusena sellest, kuidas Jumal oli päästnud Iisraeli rahva Egiptuse orjapõlvest pärast seda, kui oli hukanud kõik esmasündinud peale nende, kelle kojad olid märgitud paasatalle verega. Ei Jeesus ega Maarja vajanud neid lepitus- ja puhastustalitusi: Jeesus on Jumala enda esmasündinu, ning Maarja jäi lapseootele Pühast Vaimust ja oli täidetud Jumala armuga, nii et tema puhul ei saa rääkida isegi rituaalsest ebapuhtusest. See tähendab, et Jeesuse templissetoomine sündis – nagu kõik muugi Tema elus – mitte Tema enda, vaid meie pärast. Nagu ütleb püha Paulus: Ta «sündis Seaduse alla, lahti ostma seadusealuseid, et me saaksime pojaseisuse» (Gl 4:4j).

2. Meid – kogu inimkonda – esindab Jeesuse templissetoomise loos vaga Siimeon. Pärimuse järgi oli Siimeon vana mees, kehastades nõnda kaduvuse meelevallas ägavat raugastunud inimkonda, kes on oma patu ja jumalakartmatuse tõttu määratud hukkuma. Tõsi, Siimeoni kohta öeldakse, et Ta oli õiglane ja vaga inimene, aga see ei tähenda, et ta ei sobiks kehastama patust inimkonda – nimelt kehastab ta erilisel viisil neid, kes Jeesuses ilmunud jumaliku pääste vastu võtavad, Temasse usuvad ja nõnda Jumala lasteks saavad. Jeesuses on saanud avalikuks elu valgus ja Jumala ligiolu kirkus kõigile, kes on valmis Temast samamoodi kinni haarama, nagu vaga Siimeon, kes Jeesuslapse oma kätele tõstis ja oma embusesse võttis.
3. Siimeon laulis Jeesust sülle võttes õnnistuse- ja kiituslaulu, mis on leidnud kindla koha kiriku igapäevases liturgilises palves, nimelt päevalõpupalvuses. Nagu vaga Siimeon, nii õnnistab kirik iga päeva lõpul Jumalat, tänades Teda nii üleloomulike kui loomulike heategude eest ning kinnitades oma valmisolekut astuda Issanda palge ette, sündigu see millal tahes, kasvõi eeloleval ööl. Jeesus on Issand, kes on tulnud oma templisse, kes on tulnud, et päästa oma rahvas nende pattudest (Mt 1:21). Jeesus ise on nii tempel kui templi Issand, nii seaduselaegas kui altar, nii ohver kui igavene Ülempreester, kes on ennast ohvriks tuues kõrvaldanud patu (Hb 9:26) ning «istunud Ausuuruse trooni paremale poole taevas» (Hb 8:1). Samasuguseks templiks tahab Ta muuta meidki, päästes meid surmast ja hukatusest, kutsudes meid pimedusest oma imelisse valgusesse ning hakates oma kirkusega särama ka meie südames.